

ku poświęcono sporo uwagi również kwestiom wartościowania dokumentów. Wskazano na liczne czynniki warunkujące ten proces. Czyni go to problemem złożonym i zagrożonym subiektywizmem dokonywanych wyborów materiałów przeznaczonych do wieczystego przechowywania. Opublikowane teksty wskazują, że problematyka ta wymaga ciągłych obserwacji, analiz oraz informowania o nich osób zainteresowanych kształtem zasobu archiwalnego zarówno środowisk zawodowych, m.in. historyków, jak i szerokiej i słabo zdefiniowanej publiczności.

Alicja Kulecka

(Warszawa, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego)

„NORDISK ARKIVNYT” 2015, nr 4; 2016, nr 1–4; 2017, nr 1, 3–4

W omawianych numerach dominują tematy związane z lokalnymi wydarzeniami, konferencjami, biografiami, jak zwykle w tym czasopiśmie. Poruszane są też problemy mające znaczenie dla szerszego grona odbiorców. W numerze czwartym z 2015 r. zwraca uwagę artykuł o wpisie na listę światową UNESCO archiwum Lapończyków wschodniej grupy językowej, zwanych też Skoltsamami, którego autorem jest fiński archiwista Pertti Hakala. Liczy ona zaledwie tysiąc członków, zamieszkujących głównie Finlandię. Ze względu na poważne cięcia budżetowe dotyczące fińskie archiwa *Riksarkivet* ustaliło priorytetowe działania. Stwierdzono, że właśnie archiwa mniejszości narodowych powinny być nimi objęte. Eva-Marie Sahlin opisała działania archiwów szwedzkich związane z udostępnianiem zdigitalizowanych rejestrów miejsc zamieszkania obywateli, przede wszystkim z okresu 1980–2001. Korzysta z nich głównie urząd podatkowy, ale także kancelarie prawnicze i inne podmioty.

W numerze pierwszym z roku 2016 Tomi Ahoranta przedstawił założenia portalu www.sotasampo.fi, który rozwijany jest przez fiński uniwersytet Aalto. Pełnić ma on rolę centralnej strony łączącej zasoby dotyczące przebiegu drugiej wojny światowej w Finlandii. Pertti Hakala omówił z kolei projekt dotyczący wystawy „Pro Finlandia”. Przedstawia ona drogę tego kraju do niepodległości, a towarzyszą jej publikacje ukazujące obraz Finlandii w wybranych państwach Europy w latach 1880–1920. Nazwa wystawy nawiązuje do apelu europejskich artystów, uczonych i osobistości, wystosowanego w roku 1899 do cesarza Mikołaja II o utrzymanie konstytucyjnych praw Wielkiego Księstwa Finlandii. Rolf Källman z kolei przybliżył doświadczenia wynikające z przyjęcia w Szwecji narodowej strategii digitalizacji narodowego dziedzictwa kultury w roku 2011. Przyjęto model centralizacji udostępniania zdigitalizowanych materiałów, oce-

niono go jako sprawdzający się dobrze, choć ważnym postulatem na przyszłość jest zadbanie o obsługę prawną w kontekście praw autorskich. Raport jest dostępny *online* (<http://ettdigitalarekulturarv.digisam.se>).

W numerze drugim z roku 2016 Lars Aamodt i Hugo Johansen omówili doświadczenia płynące z dwóch projektów konserwatorskich ukierunkowanych na digitalizację fotograficznych płyt szklanych i negatywów. Prowadzone były one w norweskim *Riksarkivet* od 2015 r. Okazało się, że w Europie nie wypracowano jeszcze zasad postępowania w wypadku digitalizacji płyt szklanych. Ze względów praktycznych i estetycznych Norwedzy zdecydowali się na przechowywanie obrazów w ADOBE RGB 16 bit Tiff, przy zneutralizowanych kolorach. W przypadku digitalizacji negatywów fotografii czasopisma „Billedbladet” z okresu 1952–1988 także zdecydowano się na przechowywanie go jako czarno-białych obrazów Tiff 16 bit.

W numerze trzecim z roku 2016 Pertti Hakala dzieli się refleksjami z działań fińskich archiwów podjętych w ramach *crowdsourcing*, nieodpłatnej pracy przy opracowywaniu zespołów. Relacjonuje ten projekt na podstawie doświadczeń pioniera takich prac, Martti Favorina, emerytowanego wysokiego urzędnika fińskiego MSZ. Numer zawiera też nordycką statystykę archiwalną za rok 2015.

Kim jest użytkownik archiwów? Takie pytanie stawia Jan Östergren w numerze czwartym z 2016 r. Odpowiadając na nie, wskazuje, że digitalizacja i udostępnianie materiałów archiwalnych w sieci przyniosły w ostatnich latach gruntowną zmianę profilu użytkownika, pomimo że w Szwecji w ciągu 10 lat zdigitalizowano tylko 3 proc. zasobu, a 700 km.b. czeka dopiero na podjęcie takiego działania. Kluczowe zagadnienia dla archiwów to dostępność, ale także pośredniczenie w docieraniu do określonych akt. Użytkownik nie zawsze będzie przecież wiedział o istnieniu jakichś materiałów. Także rezygnacja z korzystania z czytelni archiwum na rzecz pracy w domowym zaciszu niesie ze sobą ograniczenia — użytkownik nie może skorzystać łatwo z fachowej porady, dostępnej w archiwum. Następny artykuł, którego autorką jest Tine Berg Floater, nawiązuje do poprzedniego, ukazuje bowiem przemiany w ramach grupy korzystających z norweskiej czytelni *Riksarkivet* w latach 1980–2008. Po wielkim zwiększeniu liczby korzystających pod koniec XX w. i spadku wynikającym z digitalizacji, zaobserwować można niewielki wzrost liczby odwiedzin. W strukturze korzystających dominują stale badacze, urzędnicy i pasjonaci. Inga Bolstad w tym numerze omawia nową strukturę norweskiego Urzędu ds. Archiwów (*Arkivverket*), w której to wyodrębniony został dział innowacji zajmujący się planowaniem, architekturą, rozwojem archiwów oraz informatyką archiwalną. W numerze znalazło się też polonicum. Unnar Ingvarsson opublikował mianowicie cyrkularz z Islandii z 1832 r., w którym znalazło się ostrzeżenie przed wymienionymi z nazwiska Polakami rewolucjonistami.

W numerze pierwszym z roku 2017 Jussi Nuorteva opisuje doświadczenia fińskiego *Riksarkivet* w przechowywaniu materiałów archiwalnych pochodzą-

cych z krajów obcych, które zostały dotknięte wojną. Działania takie prowadzone są od 2011 r. Materiały z Libanu, Kirgistanu i Syrii przechowywane są w formie zdigitalizowanej, dla bezpieczeństwa nie są one dostępne w sieci i nie są udostępniane. W tym samym numerze Pertti Hakala kontynuuje wątek z numeru pierwszego czasopisma opublikowanego w 2016 r., opisując nową serię wystawy „Pro Finlandia”, tym razem poświęconą obrazowi Finlandii w krajach skandynawskich w okresie przed odzyskaniem niepodległości.

W numerze trzecim z roku 2017 Pertti Hakala relacjonuje decyzję fińskiego rządu z połowy 2017 r., która wprowadzała zasadę, że wszystkie materiały archiwalne przekazywane do *Riksarkivet* mają być w postaci elektronicznej. Podstawowym motywem były kwestie ekonomiczne. Przeprowadzona zostanie wielka akcja digitalizacji przechowywanych w urzędach akt, które zostaną później wybrakowane. W numerze znajduje się też nordycka statystyka archiwalna za rok 2016.

Z kolei w numerze czwartym również z roku 2017 zwraca uwagę artykuł Jussi Nuorteva, w którym dokonuje on podsumowania stanu zachowania najstarszych dokumentów fińskich, zwracając przy tym uwagę, że często cenne materiały nie zostały jeszcze zdigitalizowane, choćby te fińskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Wojciech Krawczuk

(Kraków, Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego,
Archiwum Narodowe w Krakowie)

„OTIECZESTWIENNYJE ARCHIWY”. NAUCZNO–PRAKTYCZESKIJ ŻURNAL, Moskwa 2015, nr 1–6

Wydawany od 1923 r. dwumiesięcznik „Otieczestwiennyje Archiwy” jest czasopismem punktowanym. W każdym numerze, liczącym 144 strony, zamieszczono po kilkanaście tekstów — artykułów, wywiadów, tekstów źródłowych, recenzji, a także krótszych informacji według ustalonego schematu, nieliczne są zilustrowane. Wiodącym tematem historycznym czasopisma była wielka wojna ojczyzniana. *Novum* w recenzowanym roczniku są szerokie komentarze naukowe do niektórych zamieszczonych tekstów źródłowych. Artykuły publikowane są nieodpłatnie. Na końcu zeszytu zamieszczone są informacje o autorach oraz jednozdaniowe streszczenia w językach rosyjskim i angielskim, w numerze szóstym zamieszczono bibliografię zawartości rocznika 2015.